

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE

Założenia teoretyczno-metodologiczne	7
1. Pedagogika społeczna – początki i uwarunkowania rozwoju dyscypliny	7
2. Pedagogika społeczna w systemie nauk pedagogicznych	11
3. Stan badań nad rozwojem pedagogiki społecznej	14
4. Metodologia badań własnych	18

Część pierwsza

ROZWÓJ I PRZEMIANY PEDAGOGIKI SPOŁECZNEJ – OKRES PRL I III RP

ROZDZIAŁ I

Pedagogika społeczna po II wojnie światowej	29
1. Konsolidacja środowiska pedagogów społecznych, pierwsze prace badawcze	29
2. Nasilenie ideologicznej represji, krytyka Heleny Radlińskiej	31
3. Upowszechnianie pedagogiki radzieckiej	35
4. Wychowanie pozaszkolne według nowych wzorów	37
Podsumowanie	39

ROZDZIAŁ II

Pedagogika społeczna w okresie PRL (po 1957 r.)	41
1. Odrodzenie pedagogiki społecznej – rozwój pierwszych ośrodków	44
2. Pedagogika społeczna w kontekście pedagogiki socjalistycznej – pierwsze syntezy oraz kierunki rozwoju	52
3. Pedagogika społeczna przełomu lat siedemdziesiątych – dalszy rozwój	60
3.1. Tło i warunki społeczno-polityczne dokonywanych zmian (kontekst polityki oświatowej krajów socjalistycznych)	62
3.1.1. Budowa rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego	63
3.1.2. Konferencje oświatowe w krajach socjalistycznych	66
3.2. Projekty oświatowe oraz działania legislacyjne (pedagogika społeczna w kontekście polityki oświatowej)	70
3.2.1. Skoordynowany (całościowy i jednolity) system oświatowy w rozwiązaniach Komitetu Ekspertów ds. Opracowania Raportu o Stanie Oświaty	71
3.2.2. Wychowujące społeczeństwo socjalistyczne w ustawach i aktach prawnych	73

4. Nowe i dotychczas istniejące ośrodki – przedstawiciele i obszary badań	80
4.1. Warszawska i Łódzka Katedra Pedagogiki Społecznej (dalszy rozwój) – kontynuacja i nowe poszukiwania	81
4.2. Powstanie i rozwój nowych ośrodków	91
4.3. Poznańska Katedra Pedagogiki Społecznej i inne ośrodki (pedagogika społeczna a socjologia wychowania)	94
Podsumowanie	112

ROZDZIAŁ III

Pedagogika społeczna po 1989 r.	115
1. Przemiany społeczno-polityczne przełomu lat 80/90.	115
2. Pedagogika społeczna – jej kształt i oblicze – dyskusja nad przyszłością	119
2.1. Refleksja nad przeszłością	123
2.2. Problematyka podstaw teoretycznych i metodologicznych	125
2.3. Poszukiwanie nowych idei	127
3. Ośrodki pedagogiki społecznej – rozwój czy rozproszenie	130
3.1. Nowe instytucje – podejmowane badania – wskazywane obszary	130
3.1.1. W kierunku problematyki opieki i pomocy społecznej	135
3.1.2. Zagadnienia edukacji dorosłych	137
3.2. Pierwsze – macierzyste katedry i zakłady – prowadzone badania, zmiany organizacyjne	142
3.2.1. Podział Katedry warszawskiej	143
3.2.2. Podział Katedry łódzkiej	146
4. Kontynuacje, poszukiwania – usamodzielnianie się zakładów i katedr	149
Podsumowanie	155

Część druga

ROZSTRZYGNIECIA I KONCEPCJE

ROZDZIAŁ IV

Pedagogika społeczna w poglądach jej głównych twórców	159
1. Pedagogika społeczna w ujęciu Heleny Radlińskiej – praca społeczna i oświatowa w kontekście narodowym i niepodległościowym	159
1.1. Uwarunkowania społeczno-polityczne koncepcji	160
1.2. Pedagogika społeczna, jej struktura – podstawowe założenia	164
1.2.1. Człowiek – jednostka bio-socjo-kulturowa	165
1.2.2. Koncepcja środowiska	168

1.2.3. Wspomaganie twórczej aktywności – koncepcja wychowania	170
1.2.4. Od pracy oświatowej do pracy społecznej – koncepcja pedagogiki społecznej	172
2. Kierunki poszukiwań w poglądach Aleksandra Kamińskiego – praca socjalna i praca kulturalna	178
2.1. Pedagogika społeczna czy pedagogika socjalna	180
3. Od wychowania pozaszkolnego do edukacji permanentnej – pedagogika społeczna w szkole Ryszarda Wroczyńskiego	181
3.1. Środowisko – człowiek – szkoła: integracyjno-funkcjonalna koncepcja wychowania	182
3.1.1. Człowiek i środowisko we wzajemnym oddziaływaniu	183
3.1.2. Wychowanie pozaszkolne w perspektywie instytucjonalnej	187
3.1.3. Od edukacji równoległej do edukacji permanentnej	188
3.2. Od edukacji szkolnej do równoległej – wychowanie środowiskowe w koncepcji Edmunda Trempały	192
3.2.1. Integracja podstawowych środowisk wychowawczych	192
3.2.2. Edukacja równoległa	194
4. Funkcjonowanie systemu wychowawczego w środowisku – pedagogika społeczna w ujęciu Stanisława Kowalskiego i jego uczniów	195
4.1. Środowisko społeczne – środowisko wychowawcze jako miejsce urzeczywistniania się wychowania	195
4.2. Wychowanie poprzez instytucje	197
4.3. Wychowanie w środowisku – podejście systemowe	199
5. Szkoły polskiej pedagogiki społecznej – drogi i kierunki rozwoju	202
5.1. Szkoła pedagogiki społecznej Heleny Radlińskiej	203
5.2. Rozwój szkół pedagogiki społecznej po II wojnie światowej	205
Podsumowanie	210

ROZDZIAŁ V

Oblicze pedagogiki społecznej u schyłku XX wieku	213
1. Przekształcenia w obrębie instytucji	213
2. Podejmowana problematyka	217
3. Pedagogika społeczna w aspekcie przyjmowanych modeli badań środowiskowych	223
4. Pedagogika społeczna – praktyczna nauka o wychowaniu	224
4.1. Zakres i specyfika badań środowiskowych	226

5. Pedagogiczne badania środowiskowe	227
5.1. Badania nad szkołą – od diagnozy do modelu szkoły uspołecznionej	230
6. Metodologia badań środowiskowych	231
6.1. Przedmiot badań pedagogicznych	232
6.2. Diagnostyka pedagogiczna środowiska	234
7. Badanie i działanie w środowisku – koncepcja badań środowiskowych	236
7.1. Aktywna jednostka i siły społeczne a przekształcanie środowiska	236
7.2. Postępowanie badawcze w środowisku	237
Podsumowanie	239
 ROZDZIAŁ VI	
Doląd zmierza współczesna pedagogika społeczna – refleksje niedokończone	241
1. Ku nowym ideom	241
1.1. Edukacja środowiskowa	242
1.1.1. Model tradycyjny – funkcjonalno-integracyjny	243
1.1.2. Model humanistyczno-personalistyczny	245
1.2. Modernizacja	246
1.3. „Tworzenie instytucji” – podejście normatywno-aksjologiczne	247
1.4. Integracja instytucji – podejście systemowe	248
2. Ku metodologii badań jakościowych	251
2.1. Praktyczny i empiryczny charakter pedagogiki społecznej	251
2.2. Badania jakościowe	253
Uogólnienia i wnioski	255
 BIBLIOGRAFIA	259
I. Prace zwarte	259
II. Czasopiśmiennictwo	287
III. Akty prawne	294
 SPIS TABEL I SCHEMATÓW	295